

Система вправ для формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами інформаційно-дослідницького проекту

Анотація: У статті розглядається система вправ для формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови з використанням інформаційно-дослідницького проекту. Визначено компоненти змісту формування соціокультурної компетентності, доведено ефективність навчання на матеріалі статей-новин британських та американських автентичних електронних видань. Уточнено етапи формування соціокультурної компетентності відповідно до етапів виконання інформаційно-дослідницького проекту, визначено мету та завдання кожного етапу, наведено приклади груп вправ розробленої системи.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, інформаційно-дослідницький проект, система вправ, етап проекту, стадія проекту, англійська мова, майбутній викладач англійської мови.

Безвін Ю. Г.

Система упражнений для формирования социокультурной компетентности у будущих преподавателей английского языка с помощью информационно-исследовательского проекта

Аннотация: В статье рассматривается система упражнений для формирования социокультурной компетентности у будущих преподавателей английского языка с помощью информационно-исследовательского проекта. Определены компоненты содержания формирования социокультурной компетентности. Доказана эффективность обучения на материале новостных статей британских и американских аутентичных электронных изданий. Уточнены этапы формирования социокультурной компетентности в соответствии с этапами проекта, определены цель и задания каждого этапа, выделены группы упражнений и приведены примеры упражнений разработанной системы.

Ключевые слова: социокультурная компетентность, информационно-исследовательский проект, система упражнений, этап проекта, стадия проекта, английский язык, будущий преподаватель английского языка.

Bezvin Y.

The system of exercises for forming future university English teachers' socio-cultural competence by means of information research project

Abstract. Introduction. The on-line news articles of the British and American newspapers and magazines are viewed as an effective source of the latest socio-cultural information. They contain up-to-date social, cultural and linguistic data, which is essential for obtaining the socio-cultural knowledge and developing skills. The key thing in forming the socio-cultural competence of future University teachers of English is developing the system of exercises

aimed at forming a set of socio-cultural skills in reading and analyzing the news articles critically, building on intercultural tolerance. One of the most effective ways to do this is to develop a system of exercises for forming socio-cultural competence by means of Information Research Project.

Purpose. To develop the list of the main components of the socio-cultural competence to be formed and assessed; to specify the stages of forming socio-cultural competence in accordance with the project work stages and project activities; to give the examples of the exercises, as well as their analysis. **Methods.** Reviewing the scientific studies on the most efficient ways to develop the system of exercises. **Results.** The article describes the system of exercises for forming the socio-cultural competence of future university English teachers' by means of Information Research Project. **Conclusion.** As a recap, the given system of exercises meets the requirements of the process of forming socio-cultural competence effectively.

Key words: socio-cultural competence, Information Research Project, system of exercises, project stage, project steps.

Постановка проблеми. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови викликане необхідністю формування всебічно розвиненої, толерантної особистості майбутнього викладача, який вмє ефективно спілкуватись, а також вмє навчати такого спілкування студентів [5, с. 425]. Формування соціокультурної компетентності відбувається інтегровано з формуванням усіх чотирьох мовленнєвих компетентностей: читання, аудіювання, говоріння та письма. Переважно більша кількість соціокультурної інформації надходить у процесі читання художніх та публіцистичних автентичних текстів [4, 12]. Так, одним з джерел актуальної соціокультурної інформації є автентичні статті-новини електронних газетних та журнальних видань. Термін «стаття-новина» уточнений на основі окремих понять: «стаття» та «новина». За визначенням, наданим у літературознавчому словнику-довіднику за ред. Р. Т. Гром'яка, стаття – це науковий чи публіцистичний твір невеликого розміру в збірнику, журналі чи газеті. За Е. Блойдом, «новина» розглядається як оперативне інформаційне повідомлення, яке містить суспільно важливу та актуальну інформацію, яка стосується певної сфери суспільства загалом чи окремо його груп. Для статті характерне висвітлення конкретних питань з необхідним їх теоретичним осмисленнями, а новина характеризується стислим викладом ключової інформації щодо певної події, яка сталася нещодавно. Останнім часом на

сайтах, що містять новини, розміщуються новини, які містять не тільки фактичну інформацію про події у країні, мова якої вивчається, а і загальну інформацію з теми та думку автора. Так, П. Шарма використовує термін англійською «newsarticle» [13]. Це дає підстави уточнити термін «стаття-новина» як публіцистичний текст, який містить елементи статті та новини. Стаття-новина є відображенням сучасних умов реальної комунікації, що обумовлює її цінність та потенціал для відбору у якості джерела актуальної соціокультурної інформації для формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови [2].

Окрім читання, матеріал, який міститься у статтях-новинах, можливо слухати та дивитись на відео на деяких електронних сайтах, обговорювати та презентувати на письмі. Отже, формування соціокультурної компетентності відбувається інтегровано з формуванням усіх видів мовленнєвої діяльності. На нашу думку, найбільш оптимальною технологією, яка дозволяє формувати соціокультурну компетентність в усіх видах мовленнєвої діяльності, є проектний підхід [8, с. 335]. На думку Д. М. Алексеєнко та О. М. Устименко, проектна робота стимулює інтелектуальний та моральний розвиток, активізує потенційні можливості, формує критичне мислення, здатність та готовність використовувати англійську мову як засіб спілкування [2; 9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес формування соціокультурної компетентності вивчається багатьма вченими-методистами: О. Д. Райхштейном (1986), Н. Ф. Бориско (1999), В. В. Сафоновою (1996), Н. Б. Ішханян (1997), О. О. Миролубовим (2001), П. В. Сисоевим (2003), О. Б. Тарнопольським, Н. К. Скляренко (2000), М. Л. Писанко (2008). Так, у дослідженні Л. П. Рудакової представлено методику навчання студентів розуміння соціокультурної інформації при читанні англомовної художньої літератури у вищих мовних закладах освіти (2004). О. В. Бирюк було розроблено методику формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів [3]. Ю. І. Трикашна пропонує методику формування соціокультурної компетентності у майбутніх філологів з використанням автентичного художнього фільму (2014). Останнім часом особливої ефективності набуває використання електронних матеріалів у навчанні іноземних мов. Так, у роботі Ю. В. Британ представлена методика формування професійно орієнтованої читацької компетенції в майбутніх викладачів англійської мови засобами інтернет-ресурсів (2013). Проаналізувавши дослідження науковців, які визначають основні види проектів, описують послідовності їх реалізації, оцінювання та контроль процесу їх виконання, робимо висновок про те, що не розробленим залишається залучення інформаційно-дослідницького проекту з метою формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови.

Проте залишається невирішеною проблема створення системи вправ для формування соціокультурної компетентності на матеріалі статей-новин британських та американських автентичних електронних видань засобами інформаційно-дослідницького проекту, що визначає актуальність цієї статті.

Мета статті – розглянути систему вправ для формування соціокультурної компетентності у майбутніх викладачів англійської мови засобами інформаційно-дослідницького проекту. Для реалізації зазначеної мети необхідно виконати такі завдання: 1) описати етапи формування соціокультурної компетентності відповідно до етапів інформаційно-дослідницького проекту; 2) охарактеризувати групи і підгрупи вправ, що входять до складу системи, здійснити розподіл типів і видів вправ відповідно до етапів формування соціокультурної компетентності, визначити соціокультурні навички, вміння, здатність та готовність, які формуються на основі кожної групи вправ.

Основні результати дослідження. Система вправ для формування соціокультурної компетентності майбутніх викладачів англійської мови засобами проектної роботи має корелювати з етапами проектної діяльності: підготовчим, виконавчим та завершальним, кожний з яких має певні стадії. На кожному етапі проектної роботи інтегрується аналітична, пошукова, дослідницька та навчальна діяльність та формуються певні компоненти змісту соціокультурної компетентності, відбувається зняття труднощів щодо навігації сайтів, на яких містяться статті-новини та зняття труднощів роботи з інформаційно-дослідницьким типом проекту. Розглянемо зміст кожного етапу детальніше на матеріалі роботи над проектом за темою “Our Planet, Our Home in the Eyes of Mass Media” відповідно до програми з курсу „Культура іншомовного спілкування”.

1) Підготовчий етап, метою якого є вмотивувати майбутніх викладачів до вивчення теми та роботи з проектом: 1.1. Стадія введення до теми проекту “Сучасні екологічні проблеми та шляхи їх вирішення”; 1.2. Стадія визначення джерел соціокультурної інформації та ознайомлення зі статтею-новиною як одним із джерел соціокультурної інформації; 1.3. Стадія планування проекту. Завдання цього етапу: 1) ознайомити з метою проекту; 2) ознайомити з метою кожного етапу проекту окремо; 3) зняти труднощі виконання проектних завдань на різних етапах; 4) ознайомити з практичною цінністю кінцевого продукту проекту; 5) визначити підтеми, які є найбільш цікавими для проведення інформаційного дослідження.

2) Виконавчий етап, метою якого є навчити знаходити та зіставляти соціокультурну інформацію з різних джерел, організувати її та критично оцінювати: 2.1. Стадія проведення базового дослідження соціокультурного явища; 2.2. Стадія формулювання гіпотези/антигіпотези; 2.3. Стадія проведення додаткового інформаційного дослідження; 2.4. Стадія створення

кінцевого продукту проекту. *Завдання* цього етапу: 1) сформувати вміння вирізняти та відбирати статті-новини, які мають цінність для проведення інформаційного дослідження (relevant opinion news articles); 2) розвинути вміння у критичному читанні статей-новин та оцінюванні упередженості думок; 3) навчити наводити аргументи за та проти певного соціокультурного явища у говорінні та письмі, формулювати гіпотезу інформаційного дослідження; 4) навчити знаходити та зіставляти інформацію про соціокультурне явище з інших джерел, окрім статей-новин, та організувати її для перевірки висунутої гіпотези; 5) розвинути вміння критичного мислення для оцінки соціокультурного явища та вмінь представити інформацію у вигляді “соціокультурної матриці”.

Загалом, підготовчий та виконавчий етапи пов'язані з подоланням труднощів розуміння: 1) суті проектної роботи або спрямованих на розвиток стратегічних умінь виконання завдань проекту; 2) маніпуляційної природи сфери ЗМІ, текстів ЗМІ (зокрема, статей-новин, які містять думку автора) та процесом їх критичного читання.

3) Завершальний етап, метою якого є активізація набутих раніше стратегічних вмінь робити презентацію кінцевого продукту проекту та вміння давати оцінку проектній роботі: 3.1. Стадія презентації кінцевого продукту; 3.2. Стадія підведення підсумків. Завданнями цього етапу є такі: 1) створення кінцевого продукту проекту, який можна використовувати у спілкуванні з представниками інших культур та у професійній діяльності викладача англійської мови у педагогічній діяльності у подальшому.

Розроблена система вправ складається з трьох *груп вправ*, які відповідають етапам реалізації інформаційно-дослідницького проекту. Оскільки, як було зазначено вище, етапи проекту розподіляють на так звані «стадії проекту», кожна група вправ містить *підгрупи вправ*, які відповідають стадіям проектної роботи [10, 11]. Групи вправ спрямовані на формування соціокультурних знань, розвиток вмінь, здатності та готовності майбутнього викладача англійської мови до здійснення міжкультурного спілкування з носіями мови та для навчання студентів. Підгрупи вправ забезпечують розвиток певних соціокультурних вмінь та здатностей; стратегічних вмінь виконання проектної роботи та самостійної роботи; вмінь критичного мислення.

Отже, в адаптації до специфіки формування соціокультурної компетентності засобами проектної роботи ми розглядаємо запропоновану систему вправ як сукупність необхідних стадій, груп та підгруп, типів і видів вправ, які використовуються в такій послідовності і в такій кількості, що враховує закономірності набуття соціокультурних знань, формування соціокультурних навичок, розвиток соціокультурних умінь, здатності і готовності до здійснення міжкультурної комунікації та навчання такої комунікації своїх май-

бутніх студентів, забезпечує високий рівень сформованості соціокультурної компетентності в заданих умовах. Структура системи вправ графічно представлена у таблиці з зазначеними групами та підгрупами вправ (див. табл. 1).

Охарактеризуємо типи вправ, які ввійшли до груп і підгруп запропонованої системи вправ. Для цього використаємо критерії, які визначені Н. К. Складенко: 1) *вмотивованість*, 2) *ступінь комунікативності*, 3) *ступінь керування*, 4) *спрямованість на прийом або видачу інформації*, 5) *спосіб організації*, 6) *забезпечення опорами*, 7) *місце виконання* [7, с. 95]. Необхідно зазначити, що всі вправи, які входять до комплексу, розроблені самостійно, не спираючись на посібники чи підручники, тільки на матеріалі статей-новин відібраних сайтів мережі Інтернет.

За критерієм **вмотивованості** всі вправи, що виконуються майбутніми викладачами англійської мови під час аудиторної і позааудиторної роботи, є вмотивованими. Це пояснюється особливостями мотивації у процесі вивчення актуальної соціокультурної інформації та мотивації так званого “challenge”, коли виклик пропонується розумовим здібностям майбутнього викладача у здійсненні аналізу статей-новин та пошуку об'єктивності чи упередженості, які застосовані засобами масової інформації у статтях-новинах. **Наприклад:** *Say if the article is fair or balanced. Prove your point.* Також природно вмотивованою є робота над завданнями проекту. Дослідження соціокультурного явища у цілому є мотивуючою діяльністю, оскільки, по-перше, за структурою є відтворенням реального дослідження із зазначенням гіпотези, по-друге, залучає так званий мотив “почуття досягнення” за рахунок розробки достатньо тривалий час значущої та цікавої соціокультурної проблеми дослідження, яка завершується певним конкретним результатом. Цей результат можна оцінити та застосувати у реальному житті у вирішенні будь-якої іншої соціокультурної проблеми. **Наприклад:** *Where can the information about this socio-cultural issue be applied? How can you personally apply this information in communication with foreigners and/or in teaching students in your future teaching career?* **Приклад** іншої вправи, яка, не є природно вмотивованою, а описує можливу комунікативну ситуацію: *One of you is a Ukrainian and another one is a foreigner. Have a small talk. Say what country you are in, give details of the occasion in the conversation: where you are having a talk, what you are doing there, how long you have been staying and so on. Make sure you perform the conversation naturally, use the facts and your opinion from the news in a natural flow to make a person, you are talking to, involved and interested in the conversation.* **Приклад** ще однієї вправи, спрямованої на можливість застосування набутих соціокультурних знань у подальшій роботі викладача англійської мови: *One of you is a University teacher and another one is a student. Say what the topic of your lesson*

Система вправ для формування соціокультурної компетентності майбутніх викладачів англійської мови засобами інформаційно-дослідницького проекту

Етап проекту	Стадія проекту	Групи вправ	Підгрупи вправ		
Підготовчий	Введення до теми проекту	для актуалізації соціокультурних знань про протирічні соціокультурні явища	1.1.1 для розвитку вмінь виокремлювати та обговорювати суперечливі соціокультурні явища 1.1.2 для зведення до теми проекту "Our Planet, Our Home"		
	Визначення джерел соціокультурної інформації	для засвоєння соціокультурних знань з виучуваної теми	1.2.1 для отримання знань про джерела соціокультурної інформації 1.2.2 для забезпечення вмотивованості у читанні статей-новин		
	Планування проекту	для визначення соціокультурного явища для дослідження та для розвитку стратегічних вмінь виконання проектної діяльності	1.3.1 для створення проектних груп, визначення найбільш цікавих підтем для кожної проектної групи		
			1.3.2 для укладання та редагування плану проекту, здійснення попереднього розподілу завдань у групі		
Виконавчий	Проведення базового дослідження соціокультурного явища	для отримання соціокультурних знань, для розвитку соціокультурних вмінь у читанні статей-новин	2.1.1 для формування вмінь знаходити релевантні статті для проведення базового дослідження		
			2.1.2 для ознайомлення з особливостями засобів масової інформації, їх маніпуляційної природи		
			2.1.3 для розвитку вмінь читати статті-новини та критично аналізувати соціокультурну інформацію		
Формулюван-ня гіпотези/ антигіпотези	Проведення додаткового інформаційного дослідження	для розвитку вмінь формулювання гіпотези та антигіпотези інформаційно-дослідницького проекту	2.2.1 для розвитку вмінь досліджувати соціокультурне явище у динаміці, для розвитку вмінь читання статей-новин з архівів сайтів 2.2.2 для розвитку стратегічних вмінь виконання проектної роботи: складання та проведення опитування для врахування інтересів інших проектних груп та викладача 2.2.3 для розвитку вмінь знаходити та аналізувати соціокультурну інформацію з різних джерел (професійних Інтернет сайтів, книг, енциклопедій, періодичних видань, телебачення, експертів та ін.) для заповнення інформаційних ніш, для розвитку вмінь підбивати підсумки для перевірки висунутої гіпотези		
				Створення кінцевого продукту	для розвитку соціокультурної здатності та готовності критично осмислювати виучуване соціокультурне явище, для розвитку вмінь використовувати набуті соціокультурні знання, навички та вміння у спілкуванні з представниками інших культур та навчання такому спілкуванню студентів у подальшій педагогічній діяльності
				2.3.2 для розвитку вмінь вибору кінцевого продукту проекту з виучуваної теми, який можливо використати у реальному житті у спілкуванні з носіями англійської мови та у навчанні студентів	
Завершальний	Презентація кінцевого продукту	для розвитку стратегічних вмінь презентувати кінцевий продукт	2.3.3 для формування стратегічних вмінь виконання проектної роботи з метою виготовлення кінцевого продукту проекту		
	Підбиття підсумків	для розвитку вмінь підводити підсумки проекту та оцінювати проектну діяльність	3.1 для розвитку вмінь робити презентацію кінцевого продукту проекту, який можливо використати у реальному житті 3.2 для розвитку вмінь оцінювати проектну роботу		

isand what the socio-cultural aspect is. The student asks questions and the teacher has to be knowledgeable about it.

Виникає природна потреба застосувати читання та говоріння для пошуку й опрацювання необхідної соціокультурної інформації з інтернет-джерел, книжок, енциклопедій, телепередач, отримання інформації від друзів, вчителя, експертів, потреба у взаємодії з іншими членами групи для створення плану проектної роботи, створення опитувальників (questionnaire), фіксації отриманої інформації, її обговорення, вироблення кінцевого продукту та низки інших проектних завдань. Представимо **приклад** вправ: *Using the sample Project Stages and Project Activities for our project given before, make your own Project Timetable. Define the time span and assign the people to the activities.* **Приклад** вправи на складання

опитувальника: *Make a questionnaire to ask the other students from another group and your teacher what aspects of your subtopics they would like to learn more about. Conduct a short interview.*

За **ступенем комунікативності** вправи системи поділяються на умовно-комунікативні й комунікативні. Умовно-комунікативні вправи виконуються на етапах формування / вдосконалення навичок, комунікативні – на етапах розвитку вмінь. Наведемо **приклад** інструкції до умовно-комунікативної вправи: *People consider Mass Media to be more biased today than it used to be before. Here is some statistics, taken from the Internet. Study the table below and make up sentences using the words from the box.* **Приклад** інструкції до комунікативної вправи: *Think of the world socio-cultural controversial*

issues, related to the topics that you have learnt during your University Years. For example: urbanization, carrying the guns, drug legalization, death penalty, etc. Make a list of the controversial topics which reflects the peculiarities of different cultures, societies and countries. Say if your attitudes on this are positive or negative.

Керування мовленнєвими діями майбутніх викладачів англійської мови також залежить від етапів навчання. На етапах розвитку соціокультурних умінь виконуються мінімально керовані вправи в плані змісту і форми мовлення. **Наприклад:** *Use the archives of the news websites to look for the archival news articles, related to the subtopic of your group research, which show the subtopics in the dynamics and retrospective. Make notes on the relevant information to your group research.* У цьому випадку зворотний зв'язок надходить від партнерів з проектною роботою або викладача. Наведемо також **приклад** керованої вправи: *You have researched the News Websites in UK and the USA, using the Internet, current Media or academic sources. You have chosen one aspect which your Project Group considers to be the most interesting, studied it in detail. Allocate the tasks for everyone in your group to prepare the End Report. Write what will be done by: 1) Student A; 2) Student B; 3) Student C; 4) Student D.*

За четвертим критерієм – сприйняття інформації, вправи системи належать до таких **типів**: рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, рецептивні й продуктивні. У рецептивно-репродуктивних вправах майбутні викладачі англійської мови спочатку сприймають інформацію, а потім частково репродукують її. **Наприклад:** *Study the Information about NPR and Fox below. What are the figures mentioned? Ще один приклад інструкції до рецептивно-продуктивної вправи: Analyze all relevant news articles that you have read before. Say if the authors use appeals to talk about the subtopic. Make notes of the information analysis from the news articles in the way the students did in the exercise above.*

У рецептивно-продуктивних вправах побудові усного висловлювання передують сприйняття й розуміння тексту. **Приклад** інструкції до вправи: *Here are the examples of the latest events in the world, covered in the news articles. The events are related to the subtopics, mentioned above. Which of the news articles reflect the socio-cultural aspects, which ones don't, if any? Іншим прикладом* інструкції до рецептивно-продуктивної вправи є: *It's essential to see how different countries treat the issue of Climate Change. Here are two news articles – one about the situation in the USA and another one is in Ukraine. Read them and say if the attitude to the Climate Change / Global Warming is the same or not. What are the reasons? Ця вправа вимагає ознайомлення з думкою автора у ході критичного читання і продукування власного аргументованого висловлювання думки щодо аргументів, чи знаходить він аргументи автора вагомими чи хибними. У продуктивних вправах майбутні викладачі англійської мови самостійно будують діалоги, монологи-презентації,*

короткі промови. **Наприклад:** *Choose the most interesting subtopics about Our Planet or Environment. Say a few interesting facts about them.*

Щодо **способу організації** навчальної діяльності в запропонованій системі у рівній мірі представлені індивідуальні, групові та фронтальні вправи. Індивідуальне виконання вправ важливе для критичної оцінки викладеного в статті-новині матеріалу, оскільки аналіз тексту, критична його оцінка передбачає впевненість у тому, що кожний окремо мав можливість аналізувати та робити висновки. **Наприклад:** *Study the subtopics of the topic "Our Planet, Our Home", which are suggested in this year Curriculum. What information do you know about the issues? How did you learn about this?*

Робота над проектом відбувається в групах, які складаються з 4 студентів. **Наприклад,** виконання вправи у груповому режимі: *Form the groups of four according to the Feature Articles that you liked in the exercise above. These will be your Project Groups to work on "Our Planet, Our Home" Project. Recollect the list of possible subtopics of "Our Planet, Our Home" Project. Which ones seem to be the most interesting to study in Information and Research Project? Agree on one subtopic for your group. You may as well feel like changing it later.*

Є групові завдання, у ході виконання яких майбутні викладачі АМ домовляються про розподіл обов'язків у виконанні тієї чи іншої частини більшого завдання. Таким чином, групова вправа є частково індивідуальною під час виконання окремих частин. **Наприклад:** *Split into groups of four. In groups, one of you is an interviewer in the street. You ask people (three other students) questions about the news. Those, who were the interviewers, say how you introduced yourself. If you didn't, think of the ways how you could introduce yourself, being the street interviewer. Choose the person, who talked the least. He/She will report on the findings.*

Фронтальні вправи виконуються в аудиторії, наприклад, мозковий штурм у фазі попереднього обговорення. Здебільшого вони переходять у фронтальні з індивідуального виконання, коли після засвоєння інформації майбутнім викладачем англійської мови виникає потреба її обговорення. **Наприклад:** *Think about possible End Products. Say how can they be used in communication with foreigners? How can they be applied in teaching students? На етапах розвитку вмінь превалює робота в міні-групах по 4 особи: You have learnt about pros and cons of your controversial subtopics. There are many other controversial ideas on different environmental issues. Mark the closest number (1-5) to your own opinion. Find the news articles on one of these issues. Report on them in pairs in your Project Groups of four. Також можлива робота у великих групах, наприклад, уся група: You are in the studio on the Talk Show "News in Today's World". The topic of the discussion is Mass and Socio-Political Communication. As one of the Audience you have a chance to ask one of the questions below or to ask your own question to the Guest Journalist.*

Також можна в окремих випадках запропонувати студентам роботу в парах, коли виникає потреба застосування набутих знань, навичок, умінь та здатності у розігруванні реальної ситуації спілкування майбутнього викладача англійської мови з представником іншої мовної спільноти та у процесі навчання своїх студентів.

Стосовно **місця виконання** для проекту бажана наявність доступу до Інтернету та відповідного обладнання: екрана, проектора, ноутбука чи комп'ютера, мультимедійної дошки. Однак це не має принципового значення, оскільки всі вправи під час виконання завдань можуть бути роздруковані, окрім тих, що пов'язані з пошуком інформації, аналізом навігації сайтів, виконання яких передбачене системою вправ поза аудиторією, які в свою чергу, передбачають обов'язкову наявність Інтернету та обладнання.

За критерієм **забезпечення опорам** пропонуються вправи зі штучно створеними опорам, вправи з природними опорам та без опор на етапах розвитку вмінь.

Висновки і перспективи подальших розвідок. В цілому, представлена система вправ забезпечує формування усіх компонентів соціокультурної компетентності: знань про культуру і країну виучуваної мови, а саме, соціокультурного фону, тем «табу» і «безпечних» тем спілкування [6]; вмінь використовувати набуті соціокультурні знання для ідентифікації та аналізу соціокультурного явища. У подальшому більш докладного вивчення та їх активізації у процесі навчання потребують такі компоненти соціокультурної компетентності, як здатність та готовність до міжкультурного спілкування, зокрема, використання соціокультурних знань для реалізації соціокультурної спостережливості, чутливості, емпатії, толерантності, неупередженості, доброзичливості у процесі спілкування з носіями мови та у подальшій професійно-педагогічній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеенко Д. Н. Обучение устному иноязычному общению студентов младших курсов гуманитарных факультетов на основе проектного подхода (на материале испанского языка): дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Алексеенко Денис Николаевич. – СПб., 2006. – 207 с.
2. Безвін Ю. Г. Стаття-новина як джерело формування соціокультурної компетентності майбутнього викладача іноземних мов / Ю. Г. Безвін // Придніпровський научний вестник. – 2015. – № 5. – С. 62 – 68.
3. Бирюк О. В. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Бирюк Ольга Василівна. – К., 2006. – 206 с.
4. Вокуюева О. Д. Использование текстов разных текстов в обучении лексической стороне устной речи на начальном этапе в языковом вузе: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Вокуюева Ольга Даниловна. – СПб., 1998. – 203 с.
5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.]; за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
6. Писанко М. Л. Формування англомовної соціокультурної компетенції у студентів мовних спеціальностей на базі німецької

- мови як першої іноземної: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.02 / Писанко Марія Леонідівна. – К., 2008. – 368 с.
7. Склярченко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іноземних мовленнєвих навичок та вмінь / Н. К. Склярченко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3 – 7.
 8. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: колективна монографія / [С. Ю. Ніколаєва, Г. Е. Борецька, Н. В. Майер, О. М. Устименко, В. В. Черниш та інші]; за ред. С. Ю. Ніколаєвої; тех. ред. І. Ф. Соболевої. – К.: Ленвіт, 2015. – 444 с.
 9. Устименко О. М. Комплекс вправ і завдань для навчання студентів другого курсу англомовного монолічного мовлення на основі проектної методики / О. М. Устименко, Ю. В. Коваленко // Іноземні мови. – 2014. – № 4. – С. 20 – 32.
 10. Haines S. Projects for the EFL Classroom: Resource Materials for Teachers / S. Haines. – Walton-on-Thames Surrey: Nelson, 1989. – 108 p.
 11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: A learning-centred approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Glasgow: Cambridge University Press, 1993. – 183 p.
 12. Milan D. Developing Reading Skills / D. Milan. – 4th ed. – New York: McGraw-Hill, Inc., 1995. – 568 p.
 13. Sharma P. Reading the News / P. Sharma. – Heinle, Cengage Learning, 2007. – 112 p.

REFERENCES

1. Alekseenko D. N. Obucheniye ustnomu ynoiazynomu obscheniyu studentov mladshykh kursov humanitarnykh fakul'tetov na osnove proektnogo podkhoda (na materyale yspanskogo iazyka): dys. ... kandydytaped. nauk: 13.00.02 / Alekseenko Denys Nykolaevych. – SPb., 2006. – 207 s.
2. Bezvin Yu. H. Statia-novina yak dzhерelo formuvannya sotsiokul'turno ikompetentnosti majbutn'oho vykladacha inozmennykh mov/ Yu.H. Bezvin// Prydneprovskiy nauchnyj vestnyk. – 2015. - № 5. – s. 62 – 68.
3. Byriuk O. V. Metodyka formuvannya sotsiokul'turnoi kompetentsii majbutnykh uchyteliv u navchanni chytannia anhlomovnykh publitsystychnykh tekstiv: dys. ... kandydataped. nauk: 13.00.02 / Byriuk Ol'ha Vasylivna. – K., 2006. – 206 s.
4. Vokueva O. D. Yspol'zovanye tekstov raznykh tekstov v obuchenii leksycheskoj storone ustnoj rechy na nachal'nom etape v iazykovom vuze: dys. ... kandydataped. nauk: 13.00.02 / Vokueva Ol'ha Danylovna. – SPb., 1998. – 203 s.
5. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kul'tur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia stud. klasychnykh, pedahohichnykh i lnhvistychnykh univertsytetiv / [O. B. Bihych, N. F. Borisko, H. E. Borets'kain.]; zazahal'n. red. S. Yu. Nikolaievoi. – K.: Lenvit, 2013. – 590 s.
6. Pysanko M. L. Formuvannya anhlomovnoi sotsiokul'turnoi kompetentsii u studentiv movnykh spetsial'nostej na bazi nimets'koi movy yak pershoi inozemnoi: dys... kandydataped. nauk: 13.00.02 / Pysanko Mariia Leonidivna. – K., 2008. – 368 s.
7. Skliarenko N. K. Suchasni vymohy do vprav dlia formuvannya inshomovnykh hmovlennievnykh navychok ta vmin' / N. K. Skliarenko // Inozemni movy. – 1999. – № 3. – S. 3 – 7.
8. Suchasni tekhnolohii navchannia inozemnykh mov i kul'tur u zahal'noosvitnih i vyschykh navchal'nykh zakladakh: kolektyvna monohrafiia / [S. Yu. Nikolaieva, H. E. Borets'ka, N. V. Majer, O. M. Ustyimenko, V. V. Chernysh ta inshi]; za red. S. Yu. Nikolaievoi; tekh.red. I. F. Sobolievoi. – K.: Lenvit, 2015. – 444 s.
9. Ustyimenko O. M. Kompleks vprav i zavdan' dlia navchannia studentiv druhoho kursu anhlomovnoho monolohichnoho movlennia na osnovi proektno imetodyky / O. M. Ustyimenko, Yu. V. Kovalenko // Inozemnimovy. – 2014. – № 4. – S. 20 – 32.
10. Haines S. Projects for the EFL Classroom: Resource Materials for Teachers / S. Haines. – Walton-on-Themes Surrey: Nelson, 1989. – 108 p.
11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: A learning-centred approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Glasgow: Cambridge University Press, 1993. – 183 p.
12. Milan D. Developing Reading Skills / D. Milan. – 4th ed. – New York: McGraw-Hill, Inc., 1995. – 568 p.
13. Sharma P. Reading the News / P. Sharma. – Heinle, Cengage Learning, 2007. – 112 p.

Отримано 23.02.2016